

शाश्वत
FOUNDATION
Only Love Begets Love

SHASHWAT FOUNDATION

Registration No. : F/58780/PUNE (80G Applicable)

Regd. Add. : D3- 603, Leisure Town, Sade Satara Nali, Hadapsar, Pune-411028

Website : www.shashwatfoundation.in

Email : shashwatfoundation.pune@gmail.com

Contact : 986 074 7029 / 866 852 4403

मेलद्वारे

दिनांक: ३० मे २०२४

प्रति,

अध्यक्ष/व्यवस्थापन समिती

RWA/AOA/CHS

पुणे जिल्हा

विषय: १. कुत्रे/मांजरी या समुदायाला/ची खाद्य देणाऱ्या/काळजी घेणाऱ्या व्यक्तींच्या होणाऱ्या छळाबाबत.

२. भटक्या कुत्रे/मांजरी यांना खाद्य देणाऱ्या व्यक्तींवर बेकायदेशीर दंड लादण्याबाबत

३. AWBI आणि ABC नियम २०२३ (PCA कायदा १९६०) नुसार वस्तींच्या आवारात कुत्रे/मांजर यांना खाद्य देण्यासाठी एक विशेष जागा असावी.

संदर्भ: भारताचे पशु कल्याण मंडळ पत्र क्र. ९-१/२०१५-१६ PCA दि: ३०/०६/२०१५ आणि ABC नियम २०२३

आमच्या निदर्शनास आणून देण्यात आले आहे की अलीकडेच पुणे जिल्ह्यात समुदाय/पाळीव कुत्र्यांवर क्रूरता आणि त्यांच्या खाद्य देणाऱ्या/मालकांना त्रास देण्याच्या तक्रारींमध्ये वाढ झाली आहे.

हे लक्षात घेता, इमारत संघटना/व्यवस्थापकीय किंवा व्यवस्थापन समित्या किंवा समान अधिकार असलेल्या निवासी संकुले किंवा सोसायटी यांना खालील मुद्द्यांची नोंद घेण्याचे आणि त्यात नमूद केलेल्या कायदेशीर तरतुदींचे पालन करण्याचे याअन्वये आदेश देण्यात यावेत.

कुत्रा या समुदायाला खाद्य देण्याबाबत कायदेशीर नियम खाली नमूद केले आहेत आणि सर्व AOAS, घर असलेल्या सोसायटी आणि निवासी संघटना आणि सर्व कुत्रे या समुदायाला खाद्य पुरवणारे व्यक्ती यांना त्या नियमांनुसार कृती करण्याचे आदेश देण्यात आले आहेत.

कृपया लक्षात घ्या की मार्गदर्शक तत्त्वे केवळ प्राण्यांच्या एका प्रजाती, म्हणजे कुत्र्यांपुरती मर्यादित नाहीत तर ते सर्वच प्राण्यांसाठी आहेत त्यात मांजरींचा ही समावेश आहे.

१. AWBI ही प्राणी कल्याणासंदर्भात नियम/मार्गदर्शक तत्त्वे तयार करणारी आणि त्यांची अंमलबजावणी करणारी वैधानिक नोडल एजन्सी आहे. हे SC ने AWBI विरुद्ध नागराज आणि इतर यामध्ये नमूद केले गेले आहे. तसेच SC आदेश दि. नोव्हेंबर १८, २०१६ SLP क्र. ६९१/२००९ मध्येही नमूद केले आहे.

शाश्वत
FOUNDATION
Only Love Begets Love

SHASHWAT FOUNDATION

Registration No. : F/58780/PUNE (80G Applicable)

Regd. Add. : D3- 603, Leisure Town, Sade Satara Nali, Hadapsar, Pune-411028

Website : www.shashwatfoundation.in

Email : shashwatfoundation.pune@gmail.com

Contact : 986 074 7029 / 866 852 4403

2. AWBI अधिसूचना D.O AWBI/PCA/ दि. ०३.०३.०८, AWBI परिपत्रक दि. २६/०२/२०१५, प्राणी जन्म नियंत्रण नियम २०२३ आणि महानगरपालिका ABC उपविधी नुसार, सामुदायिक कुत्र्यांना कोणत्याही परिसरातून काढले/स्थानांतरित केले जाऊ शकत नाही. कोणतीही संस्था हे स्वतः किंवा त्यांच्याद्वारे नियुक्त केलेल्या कोणत्याही कर्मचाऱ्याद्वारे हे काम करू शकत नाही जसे की सुरक्षा रक्षक इ. केंद्रीय कायदे PCA १९६०-ABC नियम २०२३ नुसार तसेच SLP ६९१/२००९ मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने दि. १८-११-२०१६ रोजी दिलेल्या आदेशानुसार समुदाय/भटक्या कुत्र्यांचे स्थलांतर हे कायद्याच्या विरुद्ध आहे/बेकायदेशीर आहे/ शिक्षापात्र गुन्हा आहे. सुरक्षा रक्षकांना कुत्र्यांना गेटमधून बाहेर काढण्यास किंवा कुत्र्यांना आत जाण्यास प्रतिबंध करण्यास सांगितले जाऊ शकत नाही. GOI संक्षेप दि. ३०-०९-२००६नुसार, समुदायातील कुत्रे/मांजरांना हाताळण्यासाठी सुरक्षा कर्मचाऱ्यांचा वापर केला जाऊ शकत नाही. बेकायदेशीर असण्याव्यतिरिक्त, कुत्र्यांना काढून टाकणे प्रतिकूल आहे.

स्थानिक कुत्रे हे इतर कुत्र्यांच्या घुसखोरीपासून संरक्षण. ते कुत्रे काढून टाकल्यास, नवीन अपरिचित कुत्रे आत येतील आणि त्यांचा रहिवाशांवर हल्ला करण्याची शक्यता वाढू शकते.

अस्तित्वात असलेल्या कुत्र्यांचे नसबंदी आणि लसीकरण करणे परिसर सुरक्षित ठेवते, संख्या नियंत्रित करते आणि मानवी आणि कुत्र्यांच्या घुसखोरांपासून संरक्षण करते. रहिवासी समुदायातील कुत्रे/मांजरांचे निर्जंतुकीकरण आणि लसीकरण करण्यासाठी व्यवस्थापनाने महापालिका सेवांचा लाभ घेण्यासाठी खाद्य देणाऱ्या व्यक्तींची मदत घ्यावी.

सुरक्षा रक्षक लाठीचा वापर करून प्राण्यांना कोणतीही भीती/धमकी देत असल्यास, त्या सुरक्षा रक्षकांवर योग्य कारवाई केली जाऊ शकते जसे की जबरदस्ती पध्दतीने प्राण्यांवर क्रूरतेचे कृत्य केल्याने कारवाई. याशिवाय, सुरक्षा रक्षक किंवा इतर कोणत्याही व्यक्तीद्वारे वापरल्या जाणाऱ्या अशा पद्धतीमुळे प्राण्यांवर क्रूरता करण्याव्यतिरिक्त प्राण्यांचे हिंसक वर्तन वाढेल. (मुंबई उच्च न्यायालयाचा आदेश दि. २४ एप्रिल २३, २०२३ चा WP क्र. १४८)

कुत्रा प्रजाती हा शब्द भटके कुत्रे यापेक्षा जास्त मानवी समुदायात जन्माला आलेले कुत्रे ही व्याख्या दर्शवतो. (कुत्रे कुठल्या परिसरात जन्माला आले यापेक्षा ते कुठे राहतात हे महत्वाचे आहे.)

हा शब्द व्यापकपणे सर्व अनोळखी कुत्र्यांना संदर्भित करतो जे मानवी वस्तीमध्ये आणि आसपास राहतात.

3. AWBI मार्गदर्शक तत्वांनुसार दिनांक २६-०२-२०१५ च्या परिपत्रकाद्वारे आणि AWBI पत्र क्र. ६/२ २०- २१/PCA दिनांक ०३-०३-२०२१, आणि ABC नियम २०२३, सर्व फाटक असलेल्या व नसलेल्या निवासी सोसायट्यांना त्यांच्या आवारात कुत्रे/मांजरी साठी खाद्य देण्याच्या विशिष्ट जागा असाव्यात जिथे ते कुठल्याही अडथळ्याशिवाय कुत्र्यांना खाद्य खाऊ घालू इच्छिता. खाद्य ठिकाण हे खाद्य पुरवणाऱ्या व्यक्तींच्या मदतीने आणि कुत्र्यांचा त्या प्रदेशाविषयी असलेला स्वभाव यावर निश्चित करावा. कुत्र्यांच्या संख्येनुसार आवारात अनेक खाद्य ठिकाण असावेत. ये ठिकाण खाद्य पुरवणारे कमी वेळा जाणाऱ्या ठिकाणीही असावे याची काळजी घ्यावी. त्यानंतर खाद्य पुरवणाऱ्या व्यक्तीने फक्त तिथेच खाद्य टाकावे.

RWA/AOA यांची जबाबदारी आहे की, त्यांनी त्या आवारात वा परिसरात राहणाऱ्या प्राणी या समूहदायाला किंवा असा व्यक्ती जो प्राण्यांना खाऊ घालतो किंवा खाऊ घालू इच्छितो आणि दयाळू वृत्तीने त्यांची काळजी घेतो किंवा इच्छितो त्या आवारात किंवा परिसरात असेल तर त्यांना खाद्याची सोय करून द्यावी (ABC नियम २०२३)

ABC नियम २०२३ मध्ये केलेल्या तरतुदी समाजातील प्राण्यांच्या संरक्षण, काळजी, देखभाल आणि कल्याणासाठी आहेत. हा कायदा आहे आणि आम्ही कायद्याचे पालन करणार नाहीत असे सांगण्याचा अधिकार समजतील लोकांना नाही. (मुंबई उच्च न्यायालयाचा आदेश दि. २४ एप्रिल २३, WP क्र. २०२ पैकी २५७२)

शाश्वत
FOUNDATION
Only Love Begets Love

SHASHWAT FOUNDATION

Registration No. : F/58780/PUNE (80G Applicable)

Regd. Add. : D3- 603, Leisure Town, Sade Satara Nali, Hadapsar, Pune-411028

Website : www.shashwatfoundation.in

Email : shashwatfoundation.pune@gmail.com

Contact : 986 074 7029 / 866 852 4403

विशेषतः उन्हाळा सुरू झाल्यावर प्राण्यांसाठी पुरेशा पाण्याची व्यवस्था करणे हे सोसायटीतील रहिवाशांचे कर्तव्य असेल. (मुंबई उच्च न्यायालयाचा आदेश दि. २४ एप्रिल २०२३, २०२३ चा WP क्र. १४८)

जनावरांना अन्न/पाण्यापासून वंचित ठेवण्यासाठी खाद्याचे भांडे/पाण्याची भांडी फोडणे/नुकसान करणे ज्यामुळे त्यांना उपासमारीचा/निर्जलीकरणाचा धोका निर्माण होऊ शकतो PCA कायदा १९६० च्या कलम ११ नुसार ही प्राण्यांविषयी क्रूरता आहे ज्याने त्यांना जीव गमवावा लागतो. असा नैतिक अपाय करणे हा IPC ४२५ चे उल्लंघन आहे.

4. AWBI दि. ०३.०३.२१ च्या परिपत्रकानुसार आणि २४-०६-२१ च्या न्यायालयाच्या आदेशानुसार, खाद्य ठिकाण हे तीन व्यक्तींच्या संघाद्वारे निवडले जातील ज्यामध्ये व्यवस्थापन सोसायटी, खाद्य समुदाय आणि AWBI किंवा स्थानिक संस्थांचा प्रत्येकी एक प्रतिनिधी समाविष्ट असेल जसे की SPCA.

6. AWBI दि. १६.०६.२०२२ च्या पत्रानुसार, कोणतीही रहिवासी संस्था किंवा व्यवस्थापन समिती कोणत्याही कुत्र्याला खाद्य खाऊ घालणाऱ्या व्यक्तीला आर्थिक दंड आकारू शकत नाही कारण ही एक कायदेशीर क्रिया आहे. कुत्र्यांना आहार देण्याच्या ठिकाणी प्रक्रियेनुसार परस्पर सहमती असावी आणि व्यवस्थापनाद्वारे एकतर्फी अंमलबजावणी केली जाऊ शकत नाही. SPCA प्रतिनिधींना नियमानुसार निवड प्रक्रियेत समाविष्ट केले जाईल. असे करण्यात अयशस्वी झाल्यास खाद्य ठिकाण जे न्यायालय आणि AWBI ने निवडून दिलेले खाद्य ठिकाण निवड समितीतील दोन सदस्य यांनी निवडले आहे त्यासाठी MC ची संमती घेतली जाईल.

7. वीज मंडळाच्या नियमानुसार, कोणतीही सोसायटी आगाऊ वीज मीटरचा कुत्र्यांना खाद्य देणाऱ्या व्यक्तीला किंवा दुसऱ्या कारणाने दंड आकारण्यास करू शकत नाही.

8. व्यवस्थापन समितीने केलेले उपनियम विद्यमान तरतुदींशी विरोधाभास नसतील महापालिका, राज्य किंवा केंद्रीय कायदे, कायदे, मार्गदर्शक तत्त्वे आणि न्यायालयाच्या निर्देशानुसार.

पाळीव प्राणी/सामुदायिक कुत्रे/मांजरींबद्दलचे असे कोणतेही उपनियम आपोआप रद्द केले जातात, प्रस्तुत केले जातात अवैध असतात आणि लागू न करण्या योग्य नसतात. प्राणी पाळणे हा एक मुलभूत अधिकार आहे किंवा कुत्र्यांना खाद्य देणे ही घटनात्मक कर्तव्य आहे आणि तो असल्यास व्यवस्थापन सोसायट्यांना मूलभूत सोयी सुविधा कापण्याच्या किंवा भाडेकरूंना घराबाहेर काढण्याच्या धमक्या देण्याचा सल्ला दिला जातो.

अशा मनमानी आणि बेकायदेशीर कामात गुंतलेली कोणतीही व्यवस्थापकीय समिती कारवाईचा सामना जबाबदार असेल.

9. सर्व कुत्र्यांना खाद्य पुरवणाऱ्यांना फक्त कायद्याने नियुक्त केलेल्या कुत्र्याला खाद्य ठिकाणावरच खायला देणे आवश्यक आहे. वाट्यांचा वापर स्वच्छता आणि कार्यक्षमतेसाठी प्रोत्साहित करतो. कुत्र्यांना खाद्य देणाऱ्या

शाश्वत
FOUNDATION
Only Love Begets Love

SHASHWAT FOUNDATION

Registration No. : F/58780/PUNE (80G Applicable)

Regd. Add. : D3- 603, Leisure Town, Sade Satara Nali, Hadapsar, Pune-411028

Website : www.shashwatfoundation.in

Email : shashwatfoundation.pune@gmail.com

Contact : 986 074 7029 / 866 852 4403

ठिकाणांची साफसफाई ही देखभाल कर्मचाऱ्यांची जबाबदारी आहे जसे की सोसायटीच्या इतर कोणत्याही सुविधा जसे की क्रीडांगण आणि उद्याने.

10. AWBI दि. १६.०२.२०१५ च्या अधिसूचना, AWBI परिपत्रक दि. ०३.०३.२०२१, AWBI परिपत्रक दि. २६.०८.२०१५ आणि कार्मिक सार्वजनिक तक्रार आणि निवृत्तीवेतन मंत्रालयाच्या अधिसूचनेद्वारे कुत्र्यांना खाद्य देणाऱ्या व्यक्तीचा कोणताही छळ करण्यास सक्त मनाई आहे. रोजी माननीय दिल्ली उच्च न्यायालय निकाल दि. २४.०६.२०२१ मध्येही याचा समावेश करण्यात आला आहे. खाद्य देणाऱ्या व्यक्ती विरुद्ध कोणत्याही छळ हा IPC कलम ५०६ नुसार एक गंभीर गुन्हा आहे. भटक्या कुत्र्यांचा तिरस्कार करणे आणि/किंवा त्यांच्याशी क्रूरतेने वागणे हा नागरी समाजातील व्यक्तींकडून कधीही स्वीकारार्ह वागणूक असू शकत नाही, कारण प्राण्यांवर असे क्रूरतेचे कृत्य घटनात्मक आचारसंहिता आणि वैधानिक तरतुदींच्या विरुद्ध असेल.

या प्राण्यांची काळजी घेण्यापासून आणि/किंवा कायद्याने पूर्णपणे अनुज्ञेय असलेल्या अशा क्रियाकलापांचा पाठपुरावा करण्यापासून खाद्य देणाऱ्या/काळजी घेणाऱ्या व्यक्तीला रोखण्यासाठी आणि शारीरिक शक्तीने (जसे भाड्याने माणसे लावणे) समाजाने कोणतेही बळजबरी उपाय करणे सुरू ठेवले तर, अशा कृती समाज केवळ कायद्याच्या तरतुदींच्या विरोधात नाही, तर गुन्हा आयोगाच्या विरोधातही असेल. संदर्भ मुंबई उच्च न्यायालय आदेश दि. २७ मार्च २३ (WP क्र. ७०२/२०२३)

प्राण्यांनाही मुलभूत हक्क आहेत आणि अन्न आणि निवारा याशिवाय त्यांना सन्मान आणि न्याय्य वागणूक मिळण्याचाही अधिकार आहे.

11. सोसायटी चॅट ग्रुप्स किंवा हेट ट्विट यांसारख्या सार्वजनिक ठिकाणी कुत्र्यांना खाऊ घालणाऱ्या व्यक्तीविषयी कोणतेही लक्ष्यीकरण, शिवीगाळ, अपमान, उपहास किंवा छायाचित्रे 'हेट स्पीच' बनतील कारण ते विशिष्ट समुदायाविरुद्ध शत्रुत्व निर्माण करते आणि IPC ५०० कलमांतर्गत सायबर सेलकडे तक्रार केली जाऊ शकते. .

तक्रारी आणि चर्चा योग्य संस्थात्मक एजन्सी किंवा मंचाकडे पाठविली जाऊ शकते.

12. IPC कलम १४९/३४ नुसार कुत्र्यांना खाऊ घालणाऱ्या व्यक्तीवर/भोवती हल्ला करणे/जमाव करणे हा दंडनीय गुन्हा आहे.

13. आहार देणे हा गुन्हा मानणे आणि सुरक्षा रक्षकांना किंवा रहिवाशांना फोटो काढण्यास सांगणे आणि 'पकडलेल्या' कुत्र्यांना खातानांचे छायाचित्रे शेअर केल्यास पाठलाग, गोपनीयतेचा भंग मानला जाईल आणि स्त्रीच्या विनयशीलतेचे उल्लंघन (महिला खाद्य देत असल्यास) आणि संबंधित कायदा अंतर्गत दंडनीय आहे.

शाश्वत
FOUNDATION
Only Love Begets Love

SHASHWAT FOUNDATION

Registration No. : F/58780/PUNE (80G Applicable)

Regd. Add. : D3- 603, Leisure Town, Sade Satara Nali, Hadapsar, Pune-411028

Website : www.shashwatfoundation.in

Email : shashwatfoundation.pune@gmail.com

Contact : 986 074 7029 / 866 852 4403

14. कुत्र्यांना खाद्य देत असलेल्या भाडेकरूला घरातून काढून टाकण्याची धमकी घरमालकाने दिल्यास घरमालकावर जबर कारवाई करण्यात येईल जर खाद्य देणाऱ्याला खोट्या खटल्यामध्ये फसवले तर त्याला धमकी देणाऱ्या गुन्हेगारासारखे वागवले जाईल.

15. सोसायटीत होणाऱ्या कोणत्याही मनुष्य-प्राणी संघर्षासाठी खाद्य पुरवणाऱ्याला जबाबदार धरले जाऊ शकत नाही किंवा त्यांना दोष दिला जाऊ शकत नाही. ज्याप्रमाणे मंदिरे भिकाऱ्यांना खायला घालतात त्याप्रमाणे ते कुत्र्यांना खायला घालत आहेत. जे समाज हिताचे कार्य करतात ते त्या कार्याच्या लाभार्थ्यांच्या कृतीसाठी जबाबदार नाहीत. आहार देणे कुत्र्यांना मानव अनुकूल बनवते. खाद्य देणारे हे नाही समाधान दिशेने योगदान देत तर आहेत कोणत्याही समस्या निर्माण करत नाही आहेत.

16. ABC नियम २०२३ नुसार सर्व सामुदायिक कुत्र्यांचे निर्जंतुकीकरण आणि लसीकरण करण्यासाठी AOA आणि RWA ने खाद्य देणाऱ्यासह काम केले पाहिजे.

17. कोणत्याही प्राण्याला मारणे, जखमी करणे आणि मारणे हा कलम IPC ४२८/४२९ नुसार दखलपात्र गुन्हा आहे. रहिवासी आणि समुदाय प्राण्यांच्या सुसंवादी सह-अस्तित्वासाठी नियमित संवेदना कार्यक्रम आयोजित करण्यासाठी व्यवस्थापनाला प्रोत्साहन दिले जाते.

कुत्रे निसर्गाने प्रादेशिक असतात आणि त्यांना खायला देण्याच्या उद्देशाने सर्व एकाच ठिकाणी ठेवता येत नाहीत. त्यामुळे त्यांचा इतका कळप करण्याचा प्रयत्न केला जाऊ नये. (हे सांगण्याची गरज नाही, असे करण्याचा प्रयत्न केल्याने कुत्र्यांची मारामारी होईल, कदाचित ते चावतील आणि त्यामुळे रहिवाशांची प्रचंड गैरसोय होईल).

सामुदायिक कुत्रे (भटके किंवा रस्त्यावरचे कुत्रे) आणि मांजरींना अन्नाचा अधिकार आहे आणि नागरिकांना समुदायाच्या कुत्र्यांना/मांजरींना खायला देण्याचा अधिकार आहे.

भटक्या कुत्र्यांबद्दल सहानुभूती बाळगणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीला त्याच्या/तिच्या घराच्या खाजगी प्रवेशद्वारावर/घरासमोरील जागा/रस्त्यावर किंवा इतर रहिवाशांसह सामायिक नसलेल्या इतर कोणत्याही ठिकाणी त्यांना खाऊ देण्याची किंवा खायला देण्याची परवानगी असू शकते.

घरांच्या भिंतींना लागून असलेली जागा जिचा वापर येण्या-जाण्यासाठी केला जात नाही किंवा बाहेर पडण्यासाठी/प्रवेशासाठी केला जात नाही अशा भागांचा वापर खाद्यासाठी केला जाऊ शकतो. त्याचप्रमाणे, या कारणासाठी मोकळ्या जमिनीचा वापर केला जाऊ शकतो.

प्रत्येक निवासी कल्याण संघटनेचे कर्तव्य आणि तिला बंधन आहे कि, दिलेल्या परिसरात काळजी घेणारी व्यक्ती किंवा कुत्र्यांच्या प्रजातीला खाद्य देणारी व्यक्ती नसेल तर प्रत्येक कुत्रा प्रजातीला अन्न नाही पाणी उबलब्ध करून द्यावे.

कुत्र्यांना खायला घालण्यापासून कोणीही दुसऱ्याला प्रतिबंध करू शकत नाही.

शाश्वत
FOUNDATION
Only Love Begets Love

SHASHWAT FOUNDATION

Registration No. : F/58780/PUNE (80G Applicable)

Regd. Add. : D3- 603, Leisure Town, Sade Satara Nali, Hadapsar, Pune-411028

Website : www.shashwatfoundation.in

Email : shashwatfoundation.pune@gmail.com

Contact : 986 074 7029 / 866 852 4403

परिसरातील प्रत्येक समुदायातील कुत्र्यांसाठी सामान्य खर्चाने कुत्रा निवारा बनवावा, जेणेकरून त्यांना उष्णता, पाऊस आणि थंडीचा त्रास सहन करावा लागणार नाही. (संदर्भ दिल्ली उच्च न्यायालय आदेश दि. २४ जून २०२१) प्रत्येक निवासी कल्याण संघाची एक प्राणी कल्याण समिती असेल, जी PCA कायद्याच्या तरतुदींचे पालन सुनिश्चित करण्यासाठी आणि काळजी घेणाऱ्या, खाद्य देणाऱ्या किंवा प्राणी प्रेमी आणि इतर रहिवासी यांच्यात सुसंवाद आणि संवाद सुलभतेची खात्री करण्यासाठी जबाबदार असेल.

रस्त्यावरील/सामुदायिक कुत्र्यांपैकी कोणतेही कुत्रे जखमी किंवा आजारी असल्यास, अशा कुत्र्यावर महानगरपालिकेने आणि/किंवा खाजगीरित्या RWA च्या निधीतून उपलब्ध केलेल्या पशुवैद्यकांकडून उपचार करणे हे RWA चे कर्तव्य असेल.

प्राण्यांसाठी क्रूरता प्रतिबंधक कायद्याच्या कलम ३ आणि ११ अंतर्गत प्राण्यांचे हित आणि कल्याण ओळखले गेले आहे. निरोगी आणि स्वच्छ वातावरणात जगण्याचा अधिकार आणि मानवाकडून मिळणाऱ्या अनावश्यक वेदना किंवा त्रास यांच्यापासून संरक्षण मिळण्याचा अधिकाराची हमी प्राण्यांना PCA कायद्याच्या कलम ३ आणि ११ मध्ये दिली आहे संविधानाचा लेख ५१A(g) सोबत वाचा. PCA कायद्याच्या कलम ३ आणि ११ अंतर्गत अन्न, निवारा मिळण्याचा अधिकाराची हमी ही दिली आहे.

कृपया हे समजून घ्या की, PCA कायद्याच्या कलम ३ आणि ११ अंतर्गत प्राण्यांचे हक्क वैधानिकरित्या संरक्षित असल्यामुळे त्यांना अनावश्यक वेदना किंवा त्रास टाळण्यासाठी आपण सर्वांनी सामूहिक प्रयत्न केले पाहिजेत. प्राण्यांना मानवाकडून अत्याचार न होण्याचा आणि अनावश्यक वेदनांपासून वाचण्याचा अधिकार आहे.

आशा आंबेकर